

İzmir İli Kemalpaşa İlçesinde Şeftali Üretiminin Teknik ve Ekonomik Analizi Üzerine Bir Araştırma

Sait ENGİNDENİZ¹

Figen ÇUKUR²

Summary

A Research on Technical and Economic Analysis of Peach Production in Kemalpaşa, İzmir

This research probes technical and economical structure of peach production and the problems faced on the production and marketing in Kemalpaşa, İzmir. A survey was carried out to derive the data from 63 farmers who are located in the villages of Armutlu, Bağyurdu, Ören, and Yiğitler. Farmers were selected by random sampling method. The data analysed belongs to the production period of 2001. According to the results of the research: the average size of peach orchards was 10.89 decare, the average yield was 1 684.82 kg and the average yield per tree was 37.67 kg. The average price of peach was 285 794 TL/kg. The average production cost of peaches was found to be 396.16 million TL/decare. Net income of per decare and per tree of peaches were found to be 85.35 million TL and 1.91 million TL, respectively.

Key words: orchard, fruit, peach, economic analysis, marketing

Giriş

Türkiye meyve üretimi içerisinde gelişme gösteren önemli meyve türlerinden birisi de taş çekirdekli meyveler grubunda yer alan şeftalidir "*Prunus persica*". Şeftali yetiştiriciliğinin hızla gelişmesinde; çeşitlerin değişik ekolojilere uyma kabiliyetinin, bu türün erken meyveye yatmasının, tarımsal sanayiye önemli bir hammadde kaynağı oluşturmasının, meyvelerinin gösterişli ve besin içeriği yönüyle zengin olmalarının büyük oranda etkisi vardır. Şeftali taze olarak tüketilebilmekte, meyve suyu konsantresi ise uzun süre saklanabilmektedir. Ayrıca reçel ve marmelat gibi mamül hale getirilebilmekte, bu yöndeki sanayiye hammadde teşkil etmektedir.

Türkiye'de; Muş, Ağrı, Sivas, Yozgat, Siirt, Van, Bingöl gibi birkaç il dışında her yerde şeftali üretilebilmektedir. Bu sayılan illerin iklimsel olarak muhafazalı yerlerinde de yetişebildiği belirlenmiştir. Yıl içerisinde devamlı olarak 5 ay pazara taze şeftali sevketmek mümkündür. Çünkü çok erkenci ve geçici olmak üzere 70'in üzerinde

¹ Dr., Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Bornova, İzmir.
e-mail: engindeniz@ziraat.ege.edu.tr

² Araş.Gör., Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Bornova, İzmir. e-mail: fcukur@ziraat.ege.edu.tr

olgunlaşma tarihi farklı şeftali çeşidi Türkiye'ye girmiş bulunmaktadır. DİE'nün 2000 yılı verilerine göre, Türkiye'de 14 470 000 adet şeftali ağacı vardır ve bunun % 84.73'ü meyve veren yaştadır. Aynı yıl şeftali üretimi 430 000 ton'dur (5).

Şeftali ülke ve bölge ekonomisi, insan beslenmesi, hammadde olması ve dış ticaret açısından önemli bir ürün olmasına karşın, şeftali yetiştiriciliğinin ekonomisi ile ilgili olarak bugüne kadar çok fazla araştırma yapılmamıştır. Oysa bölgesel düzeyde yapılacak araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. İzmir İl Tarım Müdürlüğü'nün 2001 yılı verilerine göre; İzmir'deki toplam şeftali ağacının (1 450 810 ağaç) % 16.65'i Kemalpaşa ilçesinde yer almaktadır ve toplam 43 417 ton olan İzmir şeftali üretiminin % 18.52'si bu ilçeden sağlanmıştır.

Bu araştırmanın temel amacı; İzmir'in Kemalpaşa ilçesinde şeftali üretimi yapan tarım işletmelerinden anket yöntemiyle toplanan veriler ışığında şeftali üretiminin teknik ve ekonomik analizini yapmak ve bu açıdan karşılaşılan sorunları belirleyerek bazı çözüm önerileri geliştirmektir.

Materyal ve Yöntem

Materyal

Araştırmanın ana materyalini Kemalpaşa ilçesinde şeftali üretimi yapan üreticilerden anket yöntemiyle toplanan veriler oluşturmaktadır. Ayrıca konuyla ilgili olarak daha önce yapılmış olan çalışmalardan elde edilen bilgiler yanında, İl ve İlçe Tarım Müdürlüklerinden elde edilen rakamsal verilerden de yararlanılmıştır.

Yöntem

Veri Toplama Aşamasında İzlenen Yöntemler

Kemalpaşa İlçe Tarım Müdürlüğü'nün 2001 yılı verilerine göre; Kemalpaşa'daki toplam şeftali ağacının yaklaşık % 80'i Armutlu, Bağyurdu ve Ören beldeleri ile Yiğitler köyünde bulunmaktadır. Bu yerleşim birimleri ilçedeki toplam şeftali üretiminin yaklaşık % 85'ini sağlamaktadır. Bu nedenle bu dört yerleşim birimi gayeli olarak araştırma kapsamına alınmıştır. Bu yerleşim birimlerinde yapılan ön çalışmalar sonucunda Bağyurdu beldesinde 342, Ören beldesinde 252, Armutlu beldesinde 141, Yiğitler köyünde ise 86 üretici olmak üzere, şeftali üretimi yapan toplam 821 üretici belirlenmiştir. Araştırmada, tüm üreticilerle görüşmek yerine, örnekleme yöntemiyle bir kısmı ile görüşülmesinin uygun olacağına karar verilmiştir. Bu amaçla aşağıdaki *oransal örnek hacmi formülünden* (12) yararlanılmış ve % 90 olasılık ile % 10 hata payı esas alınmıştır. Tarım işletmelerine ait üretim alanlarının sağlıklı olarak saptanamadığı birçok araştırmanın örnekleme aşamasında bu formülden yararlanıldığı görülmektedir (3,10,11,13).

$$n = \frac{N p (1-p)}{(N-1) \sigma_{px}^2 + p(1-p)}$$

Formülde;

n = Örnek hacmi

N = Toplam şeftali üreticisi sayısı

p = Örneğe girecek çiftçilerin oranı

σ_{px}^2 = Oranın varyansdır.

Örnek büyüklüğünün mümkün olduğu kadar büyük olmasını sağlamak için, p (1-p) çarpımında en büyük değeri verecek olan p=0.5 değerinin kabul edilmesi uygun olmaktadır (11). σ_{px}^2 parametresinin

tahmininde ise, gerçek oran ne olursa olsun, bunun istenen herhangi bir olasılık düzeyinde güven aralığının, örnek oranının iki tarafında belirli bir r oranından daha fazla uzanmaması istenebilmektedir. Bu durumda σ_{px} parametresi, $Z_{\alpha/2} \sigma_p = r$ formülü ile elde edilmektedir. Anakitle oranına ait % 90 güven aralığının, örnek oranının 0.05 iki tarafında uzanması istendiğinde $1.645 \sigma_p = 0.10$ buradan da $\sigma_p = 0.0608$ olmaktadır. Araştırmada bu değerler yukarıdaki formülde yerine konulmuş ve örnek hacmi 63 olarak hesaplanmıştır. Her yerleşim biriminde görüşülecek üretici sayısının belirlenmesinde, yerleşim birimlerinin toplam üretici sayısı içerisindeki payları esas alınmıştır (9). Yapılan işlem sonucunda Bağyurdu beldesinde 26, Ören beldesinde 19, Armutlu beldesinde 11 ve Yiğitler köyünde 7 üretici ile görüşülmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Görüşülecek üreticilerin belirlenmesinde ise, tesadüfi sayılar cetvelinden yararlanılmıştır. Araştırmaya ait anketler Aralık 2001'de yapılmıştır ve araştırmada 2001 yılı üretim dönemine ilişkin veriler esas alınmıştır.

Verilerin Analizi Aşamasında İzlenen Yöntemler

Verilerin analizinde işletmeler şeftali arazisi büyüklüğüne göre üç gruba ayrılmıştır. 7 dekar dan küçük şeftali arazisine sahip işletmeler 1. grubu, 7-14 dekar arasında şeftali arazisine sahip işletmeler 2. grubu, 14 dekar ve daha büyük şeftali arazisine sahip işletmeler ise 3. grubu oluşturmuştur. Buna göre incelenen işletmelerin 25'i 1. grupta, 20' si 2. grupta, 18'i ise 3. grupta yer almıştır. Toplam şeftali arazisinin (686 dekar) % 54.67'si 3. grup, % 28.57'si 2. grup, % 16.76'sı ise 1. grup işletmelerin tasarrufundadır.

Araştırmada, şeftali üretiminden elde edilen net geliri hesaplayabilmek için, elde edilen toplam brüt üretim değerinden, toplam üretim masrafları çıkarılmıştır. Brüt üretim değeri ve üretim masraflarının hesaplanmasında 2001 üretim yılına ait çiftlik avlusu fiyatları esas alınmıştır. Üretim masrafları; işgücü ve çekigücü masraflarını, materyal masraflarını (gübre, ilaç, ambalaj vb.) ve diğer masrafları içermektedir. Üretici ve ailesi için hesaplanan ücret karşılıkları işgücü masraflarına dahil edilmiştir. Diğer masraflar içinde; şeftali üretimi için kullanılan sermayenin faizi, çıplak arazi değerinin faizi (arazi kirası olarak alınmıştır), yönetim karşılığı, tesis masrafları amortisman payı, koruma ücreti ve arazi vergisi yer almaktadır.

Şeftali üretimi için kullanılan sermayenin faiz karşılığının hesaplanmasında reel faiz oranı (% 5) dikkate alınmıştır (8). Çıplak arazi değerinin faiz karşılığının hesaplanmasında % 5 oranı esas alınmıştır. Yönetim karşılığı olarak toplam masrafların % 3'ü alınmıştır. Tesis masrafları amortisman payının hesaplanmasında tesis dönemi 3 yıl, ekonomik ömür ise 20 yıl esas alınmıştır.

Araştırmada ağaç başına şeftali verimi, üretici eline geçen şeftali fiyatı ve şeftaliden dekara elde edilen net gelir açısından işletme grupları arasında farklılık olup olmadığını ortaya koymak amacıyla varyans analizi yapılmıştır.

Bulgular

İncelenen İşletmelerde Şeftali Üretiminin Teknik Özellikleri

İşletmelerde ortalama şeftali arazisi miktarı, 1. grup işletmelerde 4.60 dekar, 2. grup işletmelerde 9.80 dekar, 3. grup işletmelerde 20.83 dekar ve işletmeler genelinde de 10.89 dekar dır.

Şeftali arazisi toplam işletme arazisi içinde; 1. grup işletmelerde % 23.69, 2. grup işletmelerde % 34.35, 3. grup işletmelerde % 52.69 ve işletmeler genelinde % 38.82 oranında bir pay almaktadır.

Şeftali ağaçları için en çok kullanılan dikim aralıkları 4.5x4.5 m ve 5.0x5.0 m'dir. Şeftali arazilerinin yaklaşık % 62'sinde bu iki dikim aralığının uygulandığı saptanmıştır. Üreticiler genelde sofralık şeftali çeşitlerini kullanmaktadır. En fazla yetiştirilen çeşitler; Redhaven, Dixired, Cresthaven ve Triogem olarak belirlenmiştir. Şeftali arazilerinin % 51.46'sında ağaçlar 5-9 yaş arasında, % 25.22'sinde 10-14 yaş arasında, % 23.32'sinde ise 15 ve daha büyük yaştadır.

İşletmelerde ortalama sürüm sayısı 3.30, diskaro çekme sayısı 3.05, dip çapalama sayısı ise 1.46'dır. Ortalama çekigücü kullanımı sürümde 1.14 saat, diskaro çekmede 1.08 saat, dip çapalamada ise ortalama 1.58 saat olarak saptanmıştır. İşletmelerde çiftlik (hayvan) gübresi ve yaprak gübresi dışında, kompoze gübre (15-15-15 ve 20-20-0), amonyum nitrat, amonyum sülfat, DAP ve üre kullanılmaktadır. İşletmelerde gübreleme için dekara 6.28 saat erkek işgücü kullanılmaktadır. Yapılan hesaplamalara göre; işletmelerde ağaç başına saf madde olarak N kullanımı 0.34 kg, P₂ O₅ kullanımı 0.25 kg, K₂ O kullanımı ise 0.09 kg olarak saptanmıştır.

Şeftalinin budanması özel bir beceri gerektirmektedir. Bu nedenle incelenen işletmelerde budama çoğunlukla para karşılığında dışarıya yaptırılmaktadır. Budama için dekara ortalama 9.07 saat erkek işgücü kullanılmaktadır. İşletmelerde kabuklu bit, şeftali güvesi, yaprak biti, yaprak büken, galeri güvesi, nematod, yaprak kıvrıcıklığı hastalığı ve yaprak delen hastalığını önlemek amacıyla tarımsal mücadele yapılmakta ve ilaç kullanılmaktadır. İşletmelerde yıl içinde 4 ya da 5 kez ilaçlama yapılmaktadır. İşletmelerde ilaçlama için dekara ortalama 7.18 saat erkek işgücü kullanılmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre 46 işletmede sulama için artezyen kullanılmaktadır. Artezyen dışındaki diğer su kaynakları ise; sulama kuyusu, DSİ sulama kanalı ve sulama kooperatifidir. İşletmelerde yıl içinde ortalama 10.19 kez sulama yapıldığı saptanmıştır. 52 işletmede salma sulama, 11 işletmede ise damla sulama yapılmaktadır. İncelenen işletmelerde sulama hazırlığı (ark yapımı) ve sulama için dekara ortalama 13.76 saat erkek işgücü kullanılmaktadır. İşletmelerde meyve seyreltmesi genellikle elle yapılmaktadır. Seyreltme için dekara kullanılan işgücü 3.88 saat erkek işgücüdür.

İşletmelerde hasat işlemi ortalama 25 gün devam etmiş ve dekara ortalama 36.35 saat erkek işgücü kullanılmıştır. 11 üretici şeftaliyi tohur (götürü) olarak pazarlamıştır. Dolayısıyla hasat için işgücü kullanmamıştır.

İncelenen İşletmelerde Şeftali Üretiminin Ekonomik

Özellikleri

Şeftali Üretimi ve Verimi

İşletmelerde şeftali üretimi ve verimi incelendiğinde; ortalama üretim miktarının 18347.54 kg olduğu ve dekara verimin 1684.81 kg, ağaç başına verimin ise 37.67 kg olarak hesaplandığı görülmektedir (Çizelge 1).Yapılan varyans analizine göre, ağaç başına elde edilen şeftali verimi açısından işletme grupları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir (p> 0.05).

Çizelge 1. İncelenen İşletmelerde Şeftali Üretim Miktarı ve Verimi

İşletme Grupları	Üretim Alanı (da)	Dekara Düşen Ağaç Sayısı	Üretim Miktarı (kg)	Dekara Verim (kg)	Ağaç Başına Verim (kg)
1. Grup (25 işl.)	4.60	47.33	7738.80	1682.35	35.54
2. Grup (20 İşl.)	9.80	43.98	17021.25	1736.86	39.49
3. Grup (18 İşl.)	20.83	44.31	34555.56	1658.93	37.44
Genel	10.89	44.72	18347.54	1684.81	37.67

Şeftali Pazarlaması ve Üretici Eline Geçen Fiyatlar

İncelenen işletmelerde üretilen şeftalinin büyük çoğunluğu İzmir ve Manisa-Turgutlu Yaş Meyve-Sebze Toptancı Hallerinde pazarlanmaktadır. Nitekim görüşülen 39 (% 61.90) üretici ürününü halde pazarladığını belirtmiştir. Bunun dışında üreticiler ürününü tohur olarak satabildiği gibi, komisyonculara, ihracatçılara ve meyve suyu fabrikalarına pazarlamakta ya da köy ve semt pazarlarında kendisi satmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; incelenen işletmelerde pazarlanan yaklaşık 1 156 ton şeftalinin % 62.57'si halde, % 17.22'si tohur olarak, % 7.72'si tüccar ve komisyonculara, % 7.83'ü pazarcılara, % 2.51'i üretici tarafından semt pazarlarında, % 1.40'ı ihracatçılara, % 0.75'i ise meyve suyu fabrikalarına satılmıştır.

Diğer taraftan, üretici eline geçen ortalama şeftali fiyatı 285 794 TL/kg olarak hesaplanmıştır. En yüksek ortalama fiyat 3. grup işletmelerde (290 555 TL/kg) elde edilmiştir. Bunu sırasıyla 2. (286 250 TL/kg) ve 1. grup işletmeler (282 000 TL/kg) izlemektedir. Yapılan varyans analizine göre, üretici eline geçen fiyat yönünden işletme grupları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p > 0.05$).

Şeftaliden Elde Edilen Brüt Üretim Değeri

İncelenen işletmelerde şeftaliden elde edilen dekara toplam brüt üretim değeri; 1. grup işletmelerde 474.42 milyon TL, 2. grup işletmelerde 497.18 milyon TL, 3. grup işletmelerde 482.01 milyon TL, işletmeler ortalaması olarak da 481.51 milyon TL'dir. Şeftaliden elde edilen brüt üretim değeri, elde edilen toplam brüt üretim değeri içinde; 1. grup işletmelerde % 40.01, 2. grup işletmelerde % 49.49, 3. grup işletmelerde % 64.39 ve işletmeler ortalaması olarak % 54.02 oranında bir pay almaktadır.

Şeftalinin Tesis ve Üretim Dönemi Masrafları

Tesis Dönemi Masrafları

Meyvecilikte tesis döneminin belirlenmesinde genellikle meyve türü ve yöre koşulları etkileyici rol oynamaktadır. Nitekim şeftali üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde; tesis döneminin bazı araştırmalarda 3 yıl (2,6,7), bazı araştırmalarda ise 4 yıl (1,4,8) alındığı görülmektedir. Bu araştırmada yörede yapılan incelemeler ve alınan bilgiler doğrultusunda tesis döneminin 3 yıl alınması uygun görülmüştür.

Tesis masrafları; işgücü ve çekigücü masrafları, materyal (fidan, gübre, ilaç vb.) masrafları, kullanılan sermayenin faizi, yönetim karşılığı, çıplak toprak değerinin faizi, koruma ücreti ve arazi vergisinden oluşmaktadır. Şeftali üretiminin tesis masrafları; 1.yıl için 313.52 milyon TL, 2. yıl için 293.31 milyon TL, 3. yıl için 213.37

milyon TL olarak saptanmıştır. Tesis masraflarının 1. yıl % 51.21'ini, 2. yıl % 49.46'sını, 3. yıl ise % 51.43'ünü değişken masraflar (işgücü, çekigücü ve materyal masrafları) oluşturmaktadır. Değişken masraflar içinde işe en önemli payı sulama masrafları almaktadır.

Üretim Dönemi Masrafları

Şeftalide üretim dönemi masrafları; işgücü ve çekigücü masrafları, materyal (gübre, ilaç vb.) masrafları, şeftali üretimi için kullanılan sermayenin faizi, yönetim karşılığı, çıplak toprak değerinin faizi, tesis masrafları amortisman payı, koruma ücreti ve arazi vergisinden oluşmaktadır.

İncelenen işletmelerde dekara yapılan ortalama şeftali üretim masrafı 396.16 milyon TL olarak hesaplanmıştır. Üretim masrafları işletme grupları itibariyle incelendiğinde; dekara en yüksek masrafın 3.grupta yapıldığı, bunu sırasıyla 1. ve 2. grup işletmelerin izlediği görülmektedir (Çizelge 2).

Çizelge 2. İncelenen İşletmelerde Dekara Düşen Şeftali Üretim Masrafları (1000 TL/da)

Masraf Unsurları		İşletme Grupları			
		1. Grup (25 işl.)	2. Grup (20 işl.)	3. Grup (18 işl.)	Genel
1. İşgücü ve Çekigücü Masrafları	Toprak İşleme	20 550	19 422	22 486	21 282
	Gübreleme	8 174	6 888	8 268	7 856
	Dip Çapalama	9 743	9 387	8 785	9 116
	Sulama	18 130	16 633	17 209	17 196
	İlaçlama	10 270	10 689	7 693	8 979
	Budama ve Seyreltme	13 587	10 676	19 875	16 189
	Hasat-Ambalajlama	49 565	42 347	45 793	45 433
	Taşıma	13 870	16 332	14 685	15 016
	Toplam	143 889	132 374	144 794	141 067
2. Materyal Masrafları	Gübre	21 739	25 521	26 404	25 216
	İlaç	23 478	24 497	25 337	24 781
	Su (elektrik, mazot vb.)	25 217	26 531	23 030	24 392
	Ambalaj (kasa , viol vb.)	13 043	15 816	17 043	16 019
	Toplam	83 477	92 365	91 814	90 408
3. Toplam Masraflar (1+2)		227 366	224 739	236 608	231 475
4. Diğer Masraflar	Sermayenin Faizi (% 5)	11 368	11237	11 830	11574
	Yönetim Karşılığı (% 3)	6 821	6 742	7 098	6 944
	Çıplak Arazi Değerinin %5'i	100 000	100 000	100 000	100 000
	Tesis Masrafları Amortisman Payı (*)	43 350	43 350	43 350	43 350
	Koruma (Bekçilik)	1 839	1 880	1 687	1 767
	Arazi Vergisi	1 047	1 148	998	1 049
	Toplam	164 425	164 357	164 963	164 684
Toplam Üretim Masrafları (3+4)		391 791	389 096	401 571	396 159

(*) Tesis döneminde yapılan masraflar % 5 reel faiz oranı kullanılarak 3. yılın sonuna biriktirilmiş, daha sonra bulunan değer ekonomik ömüre (20 yıl) bölünmüştür.

Şeftaliden Elde Edilen Net Gelir

İncelenen işletmelerde şeftali üretiminden dekara elde edilen ortalama net gelir 85.35 milyon TL'dir. Dekara en fazla net gelir 2.grup işletmelerde elde edilmekte, bunu sırasıyla 1.grup ve 3.grup işletmeler izlemektedir (Çizelge 3). Bu durum ağaç başına düşen net gelir ile de paralellik göstermektedir. Yapılan varyans analizine göre, şeftaliden dekara elde edilen net gelir yönünden işletme grupları arasındaki farklılık istatistiksel açıdan anlamlı değildir ($p > 0.05$).

Cizelge 3. İncelenen İşletmelerde Dekara Şeftali Üretiminden Elde Edilen Net Gelir

Net Gelir Unsurları	İşletme Grupları			
	1. Grup (25 İşl.)	2. Grup (20 İşl.)	3. Grup (18 İşl.)	Genel
Toplam Brüt Üretim Değeri (1000 TL/da)	474 423	497 176	482 010	481 509
Toplam Üretim Masrafları (1000 TL/da)	391791	389 096	401 571	396 159
Toplam Net Gelir (1000 TL/da)	82 632	108 080	80 439	85 350
Ağaç Başına Düşen Net Gelir (1000 TL)	1 746	2 457	1 815	1 909

Sonuç ve Tartışma

Kemalpaşa ilçesinde şeftali yetiştiriciliği bölge ve ülke ekonomisi açısından önemlidir. Araştırma sonuçları incelenen işletmelerde şeftali yetiştiriciliğinin ekonomik olarak yapılabildiğini göstermiştir. Ancak yöre üreticilerinin karşılaştığı birçok sorun bulunmaktadır ve kısa vadede çözümlenmesi gerekmektedir.

Üreticiler üretimde karşılaştıkları en önemli sorunları; üretim girdilerinin (gübre, ilaç, mazot vb.) fiyatlarındaki artışlar, teknik konulardaki bilgi eksikliği, tarımla ilgili kuruluşların yörede etkin olmaması, sulama masraflarının yüksekliği, kredi alımındaki prosedürlerin fazla, ödeme koşullarının ise ağır olması, iklim koşullarındaki belirsizlikler olarak sıralamışlardır. Pazarlama konusunda karşılaştıkları sorunları ise; halin uzak olmasından dolayı belirli bir taşıma masrafını karşılamaları, halde kesinti yapılıncaya elde edilen gelirin azalması, halde kısa zamanda ödeme yapılmaması, yörede şeftali pazarlamasında faaliyet gösteren bir kooperatifin olmaması, son yıllarda ihracatçıların yöreden az ürün alması, yöreye dışarıdan alım yapmaya gelen meyve suyu fabrikalarının çok düşük fiyatla ürün almaya çalışmaları olarak sıralamışlardır.

Araştırmanın sonuçları ışığında yörede şeftali yetiştiriciliğinin geliştirilmesi ve karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak aşağıdaki öneriler getirilebilir;

Yörede erkenci çeşitlere ağırlık verilmelidir. Bu nedenle yöreye uygun fidan yetiştirme ve ıslah çalışmalarının yapılmasına ve sonuçlarının üreticilere aktarılmasına ihtiyaç vardır. Bu yönde İl ve İlçe Tarım Müdürlüklerine, araştırma enstitülerine ve E.Ü. Ziraat Fakültesine önemli görevler düşmektedir.

İncelenen işletmelerde dikim aralıkları birbirinden farklılık göstermektedir. Çoğunlukla fidanlar birbirine yakın dikilmektedir. Sık dikim özellikle budama, ilaçlama ve hasat dönemlerinde daha fazla işgücü kullanımına neden olmakta ve maliyeti arttırmaktadır. Bu nedenle üreticiler standart aralıklarla fidan dikimi konusunda bilgilendirilmelidir.

Yörede üreticiler entegre ve biyolojik mücadele konularında bilgilendirilmelidir. Şüphesiz bu çevre ve insan sağlığının korunması açısından önemli olacaktır.

T.C. Ziraat Bankası tarafından meyveciliği teşvik amacıyla verilen kredilerin arttırılmasıyla birlikte, uygun ödeme planlarının oluşturulması yerinde olacaktır.

Yöredeki sulama kooperatifleri geliştirilmeli ve daha etkin çalışmaları sağlanmalıdır.

Türkiye’de, özellikle de İzmir’de organik şeftali üretiminin önemli bölgelerinden biri de Kemalpaşa ilçesi olabilecektir. Bu nedenle

yörede üreticilerin bu yönde bilgilendirilmeleri ve pazar olanaklarının araştırılması gerekmektedir.

Yörede gıda sanayinin talebine uygun çeşitlerin yetiştirilmesi, sözleşmeli üretim ile işletmelerde yeterli ve kaliteli üretimin devamlılığını sağlayabilecektir.

Yörede tarım satış kooperatifinin kurulması pazarlama konusunda önemli katkılar sağlayacaktır. Dolayısıyla kooperatifçilik konusundaki yayım çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Üreticilerin düşük fiyatlardan etkilenmemek için ürünlerini bekletebilecekleri soğuk hava depolarının yörede kurulması önemli katkılar sağlayacaktır.

Özet

Bu çalışmada İzmir'in Kemalpaşa ilçesinde şeftali üretiminin teknik ve ekonomik yapısı ortaya konulmuş, üretim ve pazarlamada karşılaşılan sorunlar saptanmıştır. Armutlu, Bağyurdu ve Ören beldeleri ile Yiğitler köyünün kapsama alındığı çalışmada, basit tesadüfi örnekleme ile belirlenen 63 üreticiden anket yöntemiyle derlenen 2001 üretim dönemine ait veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; incelenen işletmelerde ortalama şeftali arazisi 10.89 dekadır. Şeftali üretiminde dekara verim 1 684.81 kg, ağaç başına verim ise 37.67 kg olarak saptanmıştır. Üretici eline geçen ortalama şeftali fiyatı 285 794 TL/kg'dır. Şeftalinin dekar bazındaki üretim dönemi masrafı ortalama 396.16 milyon TL'dir. Şeftaliden dekara elde edilen net gelir 85.35 milyon TL, ağaç başına düşen net gelir ise 1.91 milyon TL olarak saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: meyve bahçesi, meyve, şeftali, ekonomik analiz, pazarlama

Kaynaklar

1. Akçay, Y., Uzunöz, M., 1999, Meyve Plantasyonlarında Yatırım Analizi: Tokat Merkez İlçe Kapama Şeftali Bahçeleri Örneği, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 16 (1): 99-117
2. Aksoy, G., 1987, Ege Bölgesinde Yetiştirilen Kayısı, Şeftali, Mandarin, Kiraz ve Üzümün Üretim Girdileri ve Maliyetleri, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Menemen Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları No:137, İzmir
3. Atış, E., 2001, Türkiye'de Arazi Degradasyonu Sorunu ve Bu Sorunun Çözümüne Yönelik Politikalar, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Yayınları No:213, Ankara
4. Cinemre, H.A., Kılıç, O., 1999, Samsun İli Çarşamba İlçesinde Şeftali Üretiminde Fiziki Girdi Kullanım Seviyelerinin Tesbiti, Şeftali Üretim Maliyeti ve Pazarlama Yapısı Üzerine Bir Araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 14 (1): 117-132
5. DİE, 2002, Tarımsal Yapı (Üretim-Fiyat-Değer)-2000, Yayın No:2614, Ankara
6. Dizdaroğlu, T., 1985, İzmir İli Menemen İlçesinde Şeftali, Kayısı ve Erik Yetiştiriciliğinin Ekonomik Açından Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir
7. Ergun, E., Burak, M., Şafak, A., 1991, Bursa, İzmir ve Şeftali İllerinde Şeftali Yetiştiriciliğinin Ekonomik Yönden Değerlendirilmesi, TKB Tarım Ekonomisi Araştırmaları ve Eğitim Projesi, Yalova
8. Gerçekçioğlu, R., Esengün, K., 1991, Tokat Yöresinde Yetiştirilen Şeftalinin Maliyetinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, *Cumhuriyet Üniversitesi, Tokat Ziraat Fakültesi Dergisi*, 8 (2): 143-148
9. Güneş, T., Arıkan, R., 1988, Tarım Ekonomisi İstatistiği, A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları No: 1049, Ankara
10. Işın, Ş., 2000, İzmir İli Kemalpaşa İlçesinde Meyve Üreticilerinin Çevre Bilinci ve Tarımsal Uygulamalara Yansımaları Üzerine Bir Araştırma, Üniversiteler Ofset, İzmir
11. Miran, B., Abay, C., Kenanoğlu, Z., 2000, İzmir ve Çevresinde Önemli Bazı Bitkisel Üretim Dallarının Kârlılığını ve Girdi Kullanımını Etkileyen Nicel ve Nitel Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, E.Ü. Rektörlük Araştırma Fonu 96-ZRF-042 No'lu Projesi, İzmir
12. Newbold, P., 1995, Statistics for Business and Economics, Prentice Hall, New Jersey
13. Saner, G., 2001, İzmir Yöresinde Enginar Üretimi Yapan İşletmelerin Ekonomik Yapısı, Sorunları ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Araştırma, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Yayın No:210, Ankara
14. TKB İzmir Tarım İl Müdürlüğü 2001 Yılı Kayıtları, İzmir.